

Излази сваке недеље на читавом табаку.

Претплата, огласи и дописи шаљу се уредништву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

ПОСЛЕ КИШЕ ЈАПУНЦЕ.

Пред нама је извешће општинског подобрбора вуковарског од 3 новембра 1874. о општинским рачунама за годину 1872. и 1873. старог и новог Вуковара.

Кад смо ово извешће прочитали учинило нам се, као да смо на лађи, која је удављена била, па су је после две три године на поље извукли. Лађа је још рећи читава, осим неколико рупа на њој, дрва су, грађа је сва ту; али намештаја, онога што у њој беше, или сасвим нема или је покрхано, забачено у блату, кога се лађа напунила. Халапљиви сомови сво јестиво у њој прождерали су, и остала је само кора и кости. Страхота велика а понајвећа да тако што буде у Вуковару, де толико научена и изображена света има, де је и српска и жупанијска власт баш за леђи општини.

Какав је то надзор наопале!

Но да се нерече, да ми претерујемо ево ћемо, што нам се чини важније, извадити из поменутога извешћа.

Одмах у почетку стоји:

„Пописа о имању покретном и непокретном нема никаквога, а на искање истог одговори бивши општински старешина, да нам га дати не може, јер му га нико предао није.“

Дакле још пре 1872. године није било пописа и ко зна да ли је кадгод и прављен. Како ћеш ти знати да ли ти што фали, кад незнаш шта имаш. Некаже ли онај који преда другоме све своје имање онако ђутуре: ето то што видиш то је моје и тиме ти газдују, па ћеш ми напослетку дати рачуна, некаже ли: кради?

И шта да речемо о томе човеку, а шта да речемо о општини, која каже: ево ти моје добро, а кад умреш, онда ћу видети шта си радио шњим. Или зар се другчије даде тумачити у извешћу ово: „Записник, који је о смрти благајника дне 22. децембра 1872. састављен у општини је заматнут, а на рачунском закључку од године 1871. потписан је само покојни благајник и то туђом руком, у којем је укупно примање 10318 ф. 53 н. а по

дневнику од исте године 6741 ф. 34“. Дакле не само што је благајник покојан, ако му може бити покоја, после онаког извешћа, него је још туђом руком потписан и рачуни му се неслажу, и још је све то добро, ал жупанија замера само рачунима од године 1872. и 1873. пошто су само ти повраћени општини!

Де смо ми, де је Вуковар?!

Нема прорачуна за годину 1872.

Нема записника о биковини нема оног о „димници“, о плаћању државне работе. У дневник (каса-журнал) није уведено 98 призница, а њих 230 нема судчева (кнежева) потписа, који допушта да се сме рачун исплатити, једном речи дар-мар. „Рађено је, као што подобор каже, без страха за одговорност“. и дотерало се дотле, да општина није могла да нађе човека, који би сачинио попис општинског имања „јер код толиког разноврсног и раштрканог имања општинског несме тај посао ни један поштен човек, да на душу прими, да не би што непописано остало.“

Подобор предлаже дакле, да се обрати на високу владу, да ова при овом страшном стању ствари ванредне кораке нареди, и да се касир од службе уклони.

Добро, то је за сад најпаветније, али је ипак после кише јапунце. Пљусак је до голе коже поквасио нас и кад смо од ладноће дрхтати почели онда се сећамо јапунца.

Зашто је морало доћи дотле. Зар се није могло то предупредити. Зашто се није и пређе и сваки час каса прегледала као сада?

Зашто смо таки?

Зашто да се тек онда у оном селу видело да нема новаца, кад се у каси нашао бокал. Зар се није могло на то помишљати кад је кнез и касир вукао у томе бокалу пиће у општинску кућу?

Зашто се тек онда дознало, да у порезном звању у Новом Саду фали преко сто хиљада кад се Вукелић убио. Зар се то није могло видети на његовом кецу?

Зашто декоја скупштина народна види тек онда, кад се не може зајма да добије, да је трошено више него што се има и тражи другог министра?

За то, јер овај неће да удари на оног, онај неће на оног, овај неће први онај неће.

Али, ред! Ни рођеном брату неопраштај; то није твоје ни његово него свију нас, ту замерке нема.

Касу сваки дан треба старешина општински да прегледи. Све књиге у које се што уведе морају се сваки дан закључити и што падне, у касу метути, пошто се у дневник уведе. Касир код себе нека ни новчића општинска недржи. Одбор општински ваља сваког месеца, да пређе и прегледи све рачуне општинске, а чланови поједини, ма кад изнегада нека у месецу по који пут заисту да виде како каса стоји.

(Разуме се да није доста штети радити него и умети изградити. Но о томе какви треба да су општинари други пут.)

Лена је реч поверење и треба га имати али то још није неповерење кад се своје својски надгледа. Вера, вера, а кад ти дође са празном касом на ти рекне: веруј куме лонцу, шта му знаш, кад је све утукао. Затворићеш га, па шта имаш отуд? Боље је и неверовати му па му поштење сачувати, него веровати па га лоповом начинити.

„Али то је ваљан поштен, чист човек.“

Куд ћеш веће чистине него лепо ведро небо, па опет народна пословица неверује ни томе небу, него каже, ако и јесте ведро ако сада нема облака, опет може уједаред кише бити, носи јапунце и пре кише, јер нашто ти је после кише јапунце?

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Српска народна позоришна дружина завршивши 19. априла о. г. у Новоме Саду своје представе, отишла је у Суботицу. У Суботици браћа наша Буњевци пригрлили су народно наше позориште као своје рођено, те се тако само том њиховом одушевљењу може захвалити, што тамо позориште није претрпело никакве штете а учинило је то да је буњевачки народ увидио ко му је прави брат и какве је крви и колена. То казује буњевачки лист који у Суботици излази а зове се „Суботички гласник“ овим речма:

„Крв није вода! — то је наш буњевачки пук сјајно показао за време бављења позоришта у Суботици. Заједно осећамо: како нам једна крвца грије наше прси, како нас само једна просвита може просветлити: народна просвита, коју достижемо онда када се просвити једнокрвне браће придружимо. А време је удесно било за народно позориште. Баш у оно време посетило је нас, када почиње дух Буњеваца из дубока сна будити се. Црква се у оно доба градила, када је народ најпобожнији био. Дуго ћемо осећати мили звук оног гласа, који нас је у ову цркву звао: глас дивног језика, који је из врлине народног живота толике красоте спиво.“

А за чланове позоришне друшине вели:

„Дивило се њима све грађанство целе вароши, јер не саме као глумци него као и људи показали су, да су најсветије користи: народне просвите заступници.“

Дај Боже, повратили се што прије опет на ново нама!“

У опште наше позориште учинило је по речима самих мађарских листова читав мали преврат у тамошњем друштвеном животу, и оставило је најлепши спомен за собом. И самм они листови ма-

ђарски, који су против нашега позоришта жестоко писали, свачојаким га називајући, признали су касније, да такве добре игре и складне целине у представама нису видели ни на њиховим најбољим позорницама. Тако исто хвалили су и владање наших глумаца и леп ред у позоришту. А било је и таквих мађарских листова, којима је наше позориште задало било мало страха, па су таки позивали владу, да се постара о начину, којим би се могло мађарско позориште утемељити јер веле: у „дољним пределима даје представе добро уређено српско народно позориште, и задобија тамо све више и више простора. То позориште, на жалост, полази и сам мађарски свет, који разуме нешто српски.“ То је пробудило најљуће наше интелигенције, која сада ради на томе, да утврди мађарско позориште у дољним крајевима. Та научена класа хоће да иште од министарства 10.000 годишње потпоре за мађарско позориште у Суботици јер ће се, вели, само тако моћи произвести у школама започето помађиривање.

Поздравио вас министар финансије баш и онако не зна куда ће с новци!

Из Суботице отишло је наше позориште у Бају. И у Баји су прихватили наше позориште Буњевци као своје рођено, и честити Бајци учинили су што су год могли. Одусевљење у наше браће Буњеваца беше тако велико, да су чак из оближег села Ванцаге долазили на представе, па су се са свим задовољни враћали својим кућама. И сами мађарски листови ударили су били у похвалу нашег позоришта и нашег света, нарочито, кад су видели, да је у Баји пропао огранак мађарског народног позоришта из Пеште. Тај огранак давао је представе

по неким местима у дољним крајевима за време позоришног одмора у Пешти, па је дошао и у Бају где је тако слабог одзива нашао, да је једва могао из Баје отпутовати. Да како би прошло тек друго какво друштво, кад су и сами чланови мађарског народног позоришта пештанског тако лоше среће били!

Из Баје дошло је наше позорише у Вуковар. У Вуковару је много сметала позоришном раду честа киша, која се обично недељом и свецом као из кабла лила, те се тако више пута никако није могло ни приказивати, а много је пута плаха киша и саму представу прекинула.

После Вуковара дошло је у Земун. У похвалу Земунца мора се рећи, да су и на делу показали, да им

наше народно позориште заиста на срцу лежи, па су тако још и на подмирење позоришног мањка 240 ф. добровољних прилога скупили. Нека им је слава и хвала!

Из Земуна отишло је наше позориште у Митровицу.

Из Митровице стигло је у Нови Сад 14. а почело је ту представљати 17. новембра о. г.

Позориште наше ето свуда чини да је народу српском светао образ на дивану, и корист његову куд год доспе диже; народ дакле сам би против себе био, кад би пустио да оно падне.

Ми ћемо се чешиће у овоме листу те наше живе школе сећати, и желимо да и народ на њу никад не заборави!

СРПСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У СОМБОРУ.

(Наставак.)

Честита општина Сомборска подигла је овој учитељској школи 1863. красно ново здање код св. Ђурђевске цркве, где је и дотле ова школа у старом низком здању смештена била, и снабдевши ново школско здање са свима потребама предала га је свечано 6 Окт. исте године учитељској школи.

Године 1865—1870 делали су као помоћни учитељи у овој школи господа учитељи Сомборски Ниеа Грујић и Ђура Теодоровић: први је предавао харм. појање и гимнастику, а други краснопис и цртање.

О св Сави год 1867, прослављена је скромном свечаношћу првеном и школском педесетогодишњица српске учитељске школе, којом је приликом у дворани исте школе професор Вукићевић живим речма изложио црте из прошлости истога завода. Те исте године 1. Фебруара Владика Платон Атанацковић умножи „Платонеумску закладу“ додавши јој сва своја потраживања и приходе од конвенције и сидоксије из протопресвитерата новосадског и сегединског, која је потраживања по изричној наредби основатељевој честити прота Сомборски и управитељ српске учитељске школе госп. Ђорђе Бранковић од црквених општина и појединих дужника прикупио и Сомборској црквеној општини предао, и из којих је постао фонд Платонеумски који сада: 18.103 фор главнице има и из кога 15 приправника стипендију уживају

На жалост није се дало основатељу Платонеума да доживи процветање свог добротворног завода Он се на пети год 1867. у вечност преселио, оставивши свој „Платонеум“ овај живи спомен добротворства у српској учитељској школи, у којој је о постанку њеном своју јавну радњу као професор,

катихета и списатељ започео. — Учитељску школу ову на укупу покојника у Новом Саду заступао је управитељ њен г Ђорђе Бранковић, а у Сомбору држан је у спомен „Платонов“ на Петров дан те исте године свечани парастос, после кога је у дворани учитељске школе скупљеном многобројном народу професор Вукићевић у подужој беседи изложио црте из живота неумрлога Владике Платона.

Године 1867. полагали су испит о учитељској способности и они приправници, који трећи разред 1866 свршише, када је школски течај по вишем налогу због рата пре времена и без испита разпуштен бити морао. Школ. 186⁶/₇. године држали су професори ванредни течај за приправнице на коме је било девет ученица, које су прилежно училе и у своје време испит положиле. Дobar испит њихов дао је повода да су и женске почеле науке у овом заводу редовно с приправницима заједно слушати, што је најпре високо кр. угар. Министарство просвете 20 Дек. 1867 бр. 15989, а затим и народни сабор од године 1871 одобрио.

На почетку школске 1867. године успостављена је трећа катедра професорска и на њу је постављен Александар Костић дипл. земљомер и професор Сомборске реалке с платом од 400 фор Професор овај предавао је у учитељској школи рачун и геометрију, мађарски и немачки језик, физику и економију.

Године 1868. било је у овом заводу више ученика из Србије а један чак и из Старе-Србије који су се прилежно у овом заводу учили. — Те су године полагали практични учитељски испит неколико учитеља из будимске епархије, а учитељи мешовитих српско-романских школа из Баната и из

Зашто девоја скуштина народна види тек онда, кад се не може зајма да добије, да је трошено више него што се има и тражи другог министра?

За то, јер овај неће да удари на оног, онај неће на оног, овај неће први онај неће.

Али, ред! Ни рођеном брату неопраштај; то није твоје ни његово него свију нас, ту замерке нема.

Касу сваки дан треба старешина општински да прегледи. Све књиге у које се што уведе морају се сваки дан заључити и што падне, у касу метути, пошто се у дневник уведе. Касир код себе нека ни новчића општинска недржи. Одбор општински ваља сваког месеца, да пређе и прегледи све рачуне општинске, а чланови поједини, ма кад изненада неба у месецу по који пут заишту да виде како каса стоји.

(Разуме се да није доста хтети радити него и умети изградити. Но о томе какви треба да су општинари други пут.)

Лена је реч поверење и треба га имати али то још није неповерење кад се своје својски надгледа. Вера, вера, а кад ти дође са празном касом на ти рекне: веруј куме лонцу, шта му знаш, кад је све утукао. Затворићеш га, па шта имаш отуд? Боље је и неверовати му па му поштење сачувати, него веровати па га лоновом начинити.

„Али то је ваљан поштен, чист човек.“

Куд ћеш веће чистине него лепо ведро небо, па опет народна пословица неверује ни томе небу, него каже, ако и јесте ведро ако сада нема облака, опет може уједаред кише бити, носи јапунце и пре кише, јер нашто ти је после кише јапунце?

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Српска народна позоришна дружина завршивши 19. априла о. г. у Новоме Саду своје представе, отишла је у Суботицу. У Суботици браћа наша Буњевци пригрлили су народно наше позориште као своје рођено, те се тако само том њиховом одушевљењу може захвалити, што тамо позориште није претрпело никакве штете а учинило је то да је буњевачки народ увидио ко му је прави брат и какве је крви и колена. То казује буњевачки лист који у Суботици излази а зове се „Суботички гласник“ овим речма:

„Крв није вода! — то је наш буњевачки пук сјајно показао за време бављења позоришта у Суботици. Заједно осећамо: како нам једна крвца грије наше прси, како нас само једна просвита може просветлити: народна просвита, коју достижемо онда када се просвити једнокрвне браће придружимо. А време је удесно било за народно позориште. Баш у оно време посетило је нас, када почиње дух Буњеваца из дубока сна будити се. Црква се у оно доба градила, када је народ најпобожнији био. Дуго ћемо осећати мили звук оног гласа, који нас је у ову цркву звао: глас дивног језика, који је из врлине народног живота толике красоте спиво.“

А за чланове позоришне друшине вели:

„Дивило се њима све грађанство циле вароши, јер не саме као глумци него као и људи показали су, да су најсветије користи: народне просвите заступници.“

Дај Боже, повратили се што прије опет на ново нама!“

У опште наше позориште учинило је по речима самих мађарских листова читав мали преврат у тамошњем друштвеном животу, и оставило је најлепши спомен за собом. И самм они листови ма-

ђарски, који су против нашега позоришта жестоко писали, свачојаким га називајући, признали су какви су, да такве добре игре и складне целине у представама нису видели ни на њиховим најбољим позорницама. Тако исто хвалили су и владање наших глумаца и леп ред у позоришту. А било је и таквих мађарских листова, којима је наше позориште задало било мало страха, па су таки позивали владу, да се постара о начину, којим би се могло мађарско позориште утемељити јер vele: у „дољним пределима даје представе добро уређено српско народно позориште, и задобија тамо све више и више простора. То позориште, на жалост, полази и сам мађарски свет, који разуме нешто српски.“ То је пробудило пажњу наше интелигенције, која сада ради на томе, да утврди мађарско позориште у дољним крајевима. Та научена класа хоће да иште од министарства 10.000 годишње потпоре за мађарско позориште у Суботици јер ће се, вели, само тако моћи произвести у школама започето помаћивање.

Поздравио вас министар финансије баш и онако не зна куда ће с новци!

Из Суботице отишло је наше позориште у Бају. И у Баји су прихватили наше позориште Буњевци као своје рођено, и честити Бајци учинили су што су год могли. Одусевљење у наше браће Буњеваца беше тако велико, да су чак из обликег села Ванцаге долазили на представе, па су се са свим задовољни враћали својим кућама. И сами мађарски листови ударили су били у похвалу нашег позоришта и нашег света, нарочито, кад су видели, да је у Баји пронао огранак мађарског народног позоришта из Пеште. Тај огранак давао је представе

по неким местима у дољним крајевима за време позоришног одмора у Пешти, па је дошао и у Бају где је тако слабог одзива нашао, да је једва могао из Баје отпутовати. Да како би прошло тек друго какво друштво, кад су и сами чланови мађарског народног позоришта пештанског тако лоше среће били!

Из Баје дошло је наше позорише у Вуковар. У Вуковару је много сметала позоришном раду честа киша, која се обично недељом и свецом као из кабла лила, те се тако више пута никако није могло ни приказивати, а много је пута плаха киша и саму представу прекинула.

После Вуковара дошло је у Земун. У похвалу Земунца мора се рећи, да су и на делу показали, да им

наше народно позориште заиста на срцу лежи, па су тако још и на подмирење позоришног мањка 240 ф. добровољних прилога скупили. Нека им је слава и хвала!

Из Земуна отишло је наше позориште у Митровицу.

Из Митровице стигло је у Нови Сад 14. а почело је ту представљати 17. новембра о. г.

Позориште наше ето свуда чини да је народу српском светао образ на дивану, и корист његову куд год доспе диже; народ дакле сам би против себе био, кад би пустио да оно падне.

Ми ћемо се чешиће у овоме листу те наше живе школе сећати, и желимо да и народ на њу никад незаборави!

СРПСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У СОМБОРУ.

(Наставак.)

Честита општина Сомборска подигла је овој учитељској школи 1863. крсно ново здање код св. Ђурђевске цркве, где је и дотле ова школа у старом низком здању смештена била, и снабдевши ново школско здање са свима потребама предала га је свечано 6 Окт. исте године учитељској школи.

Године 1865—1870 делали су као помоћни учитељи у овој школи господа учитељи Сомборски Ника Грујић и Ђура Теодоровић: први је предавао харм. појање и гимнастику, а други крснопис и цртање.

О св Сави год 1867, прослављена је скромном свечаношћу првеном и школском педесетогодишњица српске учитељске школе, којом је приликом у дворани исте школе професор Вукићевић живим речма изложио прте из прошлости истога завода. Те исте године 1. Фебруара Владика Платон Атанацковић умножи „Платонеумску закладу“ придодавши јој сва своја потраживања и приходе од конвенције и сидоксије из протопресвитерата новосадског и сегединског, која је потраживања по изричној наредби оноватељевој честити прота Сомборски и управитељ српске учитељске школе госп. Ђорђе Бранковић од црквених општина и појединих дужника прикупио и Сомборској црквеној општини предао, и из којих је постао фонд Платонеумски који сада: 18.103 фор главнице има и из кога 15 приправника стипендију уживају

На жалост није се дало оноватељу Платонеума да доживи процветање свог добротворног завода Он се на цвети год 1867. у вечност преселио, оставивши свој „Платонеум“ овај живи спомен добротворства у српској учитељској школи, у којој је о постанку њеном своју јавну радњу као професор,

катихета и списатељ започео. — Учитељску школу ову на укупу покојника у Новом Саду заступао је управитељ њен г Ђорђе Бранковић, а у Сомбору држан је у спомен „Платонов“ на Петров дан те исте године свечани парастос, после кога је у дворани учитељске школе скупљеном многобројном народу професор Вукићевић у подужој беседи изложио прте из живота неумрлога Владике Платона.

Године 1867. полагали су испит о учитељској способности и они приправници, који трећи разред 1866 свршише, када је школски течај по вишем налогу због рата пре времена и без испита разнуштен бити морао. Школ. 186⁶/₇. године држали су професори ванредни течај за приправнице на коме је било девет ученица, које су прилежно училе и у своје време испит положили. Дobar испит њихов дао је повода да су и женске почеле науке у овом заводу редовно с приправницима заједно слушати, што је најпре високо кр. угар. Министарство просвете 20 Дек. 1867 бр. 15989, а затим и народни сабор од године 1871 одобрио.

На почетку школске 1867. године успостављена је трећа катедра професорска и на њу је постављен Александар Костић дипл. земљомер и професор Сомборске реалке с платом од 400 фор Професор овај предавао је у учитељској школи рачун и геометрију, мађарски и немачки језик, физику и економију.

Године 1868. било је у овом заводу више ученика из Србије а један чак и из Старе-Србије који су се прилежно у овом заводу учили. — Те су године полагали практични учитељски испит неколико учитеља из будимске епархије, а учитељи мешовитих српско-романских школа из Баната и из

арадске околине полагали су овде испит из србског славенског језика и црквеног појања, да би се и на даље у поменутиим школама употребити могли. Ове врсте учитељски испити држани су и 1869. године. Међу ученицима 1898/9, ше године особито се отликовао Вук Бакић из Церне, који је свршивши најпре висшу реалку с отличним успехом, овде по дозволењу в. министарства педагогијске науке за годину дана слушао, и потом испит о учитељској способности с најотличнијим успехом положио.

Године 1870. месеца Априла, баш кад се србски народни сабор отворио, сасвим изненада даде преч. г. Димитрије Поповић парох оставку на катихетском и професорском звању и последњег Априла престане држати предавање у новом заводу. Његову оставку уважи преузвишени господин Арсеније Стојковић администратор патријархата србског, по којег наредби од 17. Маја 1870. Бр. 95/128 је професор! Никола Вукчевић до краја школске године предавао уз своје предмете још и науку вере и србски језик и књижевност, а црквено појање предавао је за то време г. Ђакон Сомборски Димитрије Живковић. Приметити имам, да је по наредби в. уг. Министарства просвете плата главног професора и катихете у почетку грађанске 1870. године на 1000 фор. повишена. На упражњено место катихете и професора србског језика, и књижености отворен је био стечај, у след којег је између шест проситеља наредбом преузвишеног господина Администратора Патријархата србског од

10. Степ. 1870. наименован г. Ђорђе Петровић свршени богослов, који је 1. Октобра у звање уведен.

Србски нар сабор од год. 1871. узео је на основу земаљског закона у своје руке управу србских народних школа у Угарској, те по томе је и србска учитељска школа Сомборска стављена од истог сабора под управу и надзор србског народног школског савета у Ср. Карловици. По закључку саборском, и на основу тога изишавшој краљевској уредби од год 1872 течај је у овој учитељској школи на три године распрострањен и наређено је да се у њој предају ови предмети: наука хришћанска, психологија и логика, педагогија дидактика и методика с практичном вечбањима у нар. школи и са историјом ових наука, старославенски и србски језик писмени саставци и повестница срб. књижености, мађарски и немачки језик; рачун и геометрија; земљопис математични, физични и политични са особитом обзиром на отачаство, общта повесница и наособна повесница србска и угарска с науком о земаљском уставу угарском, природне науке наиме: зоологија ботаника, минералогја, физика, хемија, физична антропологија с дијететиком и науком о пољоделству, основи политичне економије, појање црквено и хармоничко појање и певање, свирка, краснопис, цртање геометријско и слободном руком; практично вртарство, свиларство и пчеларство, ручни рад женски наука о држању куће за приправнице, а гимнастика за приправнике.

(Свршиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

(Кварење млека и пива.) Ретка је кућа по вароши, де се непије млеко а људи много више троше пива него вина. Пиво у које се воде сипа или наопако још понешто и шпиритуса, то је отров, који полагао човека једе, а покварено млеко ако и није отровано а оно није ни здраво. У Новом Саду, и тако је и у другим варошима требало би да има још трипут толико крива, колико има млека. Млекарица носи редовно својим муштеријама млеко и има само толико колико јој за ове треба. Једну таку запитам ја: снашо. Можеш ли дати олбу млека? Могу господине. Сутра дан запитам је можеш ли дати две, па после три четир и чак шест? и она све може. — Па шта ће остати муштеријама? — Не водите ви бриге. Ова крива даје млека колико год хоћу, и ту покаже на ћупу своју, само да има толико ћупаца колико би ја могла продати, али то што сам вама дала те је баш право. — Но бели се, рекох јој, а она се насмеја и додаде кад је свет луд, што ја неби паметна била. Ред би био,

да полиција варошка нази какво се млеко на пијаци а пиво по пивара продаје али тим се путем неће доћи до чега се хоће. У једној Немачкој вароши досетили су се људи другоме путу. Склопило се друштво једно а да нико незна. У том друштву беше лекара и апотекара, па дадоше донети из сваке пиваре пива и кад су растворили пиво нашли су да их врло мало има што продају право пиво. Онда су јавили полицији и полиција није смела ником кроз прсте гледати, него просинај сво покварено пиво. То исто ваљало би и са млеком радити. Та и доктор и апотекар па и сам варошки капетан пије така пива и млека!

(Ликер од шипака.) По Фрушкој гори много је уз путеве дивљих ружа. Плод дивље руже који зовемо шипак, често опадне и иструне на земљи поред шибљике или се тек дигди од њега прави пемез, а семе тога плода ниушто се не узима. Но вешт човек од свега користи вади. Месо од плода, на које ваља мали мраз да падне изгњечи се и на

онда никад главе дизали нисмо, него смо онако негледуш вадили те је мајка често морала довикивати: лакше има ту и више кашика. Али кад је ту лепа братичина, онда је и сека Пела лепа па добра. Онда ти се ми умемо увући у сека Пелину собу па је замолити: Сека Пело, дајте нам часком ваше оштре маказе да пресечемо ову артију, па по читав сат сечемо један табак. Или нам се замрси бришим што хоћемо с њиме теку да шијемо те одемо: слатка сека Пело, ви сте тако вешта снајдерка, размрсите нам ове конце, ваши прстићи то ће за час урадити, а она узме их у своје незграпне ручерде, па како је кад је сама у соби наочаре носила, а сада то иије смела, мучи се три сахата а док она доле у струку ибришима гледи а ми — не — себи руке, само гледимо у лепу братучину.

Лепа синовица баба Настина небеше шмизла швабска. То беше девојче српско весело лакомило. То беше тица ни одвише питома ни дивља Цвркуће ти чело главе на липи, а кад се машиш руком, она прне, одлети, али не далеко. Можеш се с њоме разговарати можеш и нашалити, она не бежи од тебе али и не да ти близу. Увек си је видио чисто смерно обучену. Као да је на њој растло тако јој дивно стоји одело. Све је то она сама скроила и санила. Она је живину ранила краву музла и опет је увек ко голбица чиста. Пре зоре је на ногама и последњалеже. Брат јој се с нама дружио, ишао је с нама у школу. Одлазили смо му чешће раније и доцније, али увек смо сестру спремну налазили. Канда обучена леже и устаје; цвет на глави мора да из косе ниче кад је увек свеж анигад невидиш када га бере и задева. Ни брат ни отац ни мати не виде је кад се оправља. То је вила, њој то име најбоље доликује, јер зар би ко рекао за вилу да је то неко више створење, кад би је видио како седи на ципеле назува; а за баба Настину синовицу, морао си рећи: то није девојка то је нешто више. Ми је невидесмо никад ни да једе ни да пије. Као да је с неба сишла. Анђо брате, прави анђо!

Колико је лепа била и од себе, та је тајанственост још више у нашим очима дизала. Ја нисам знао зашто, али сам доцније дознао. У Карловци најмање свештенство поштују, а зашто, јер виде из чега постаје попа. Виде богослова који често с њима бекрија и чини лудорије свакојаке и кад се обуче а они га знају. Сасвим је другчије у местима де попа на парохију обучен долази. Био сам у једноме далеком српском месту, де нису никада видели богослова, де многи нису умели себи да растумаче како то постаје попа, него неки глупљи држаху, да се он роди с амантијом заједно, и кад им ја рекох да сам ја богослов и да ћу бити попа о-

ни се чудише и напоследку рекоше: ето шта је попа, човек као и ми само што носи дужи капут и шири шешир!

Знали смо ми да је баба Настина синовица као и друге девојке, али њено владање облило је са неком светлошћу, као оно што се слика око главе светитеља и ми је сви поштовасмо и мило нам беше у њеном друштву бити. Но осим кућевна рада доспевала је баба Настина синовица и на други посао. Читала је српске књиге. Брат јој је одрастао с баба Настини ћаци, он јој је давао књиге да чита и то беху само онаке, какав је дух дисао међу баба Настини ћаци, књиге пуне родољубља и лепота српских. Баба Настина син вица небеше замисљена размажена камигуша каква но ведра под заптом српским одрасла девојка. Веселој нарави њеној јако је говео расположен живот ћачки. Пева и игра мислим просипа се вино, а он ни воде нема кад хоће. Кад је и која чаша рујнога, тек онда да га видиш, то око, ту ногу, па то грло! Ако никад ниси весо био, дођикад се карловачки ћаци велеле, па нетреба ти вина, само гледај то њихово весеље — од тога ћеш се опити и заиграти. Брат баба Настине синовице донео би кадикад по коју ћуну руменике из богатог подрума очевог. Отац њихов трговао је кадгод, но недавно је дућан распродоа. Остало је само неколико ћуна у њему и тезга, која показује, шта је кадгод та соба била. У тим ћунама донашао је синовац својим друговима вина, он беше вредан подрумџија, заслужио је то, па отац није му бранио, само му не беше јасно за што сваким даном у дућану све мање ћуна, а ево разјашнења. Притисак беше тада, као што рекох, велик, на глас се ниси веселити смео, но у себи. У соби и којекако, али на сокаку ништо. То беше смрт ћунама. Ми кад испијемо вино изађемо на сред сокака, уватимо се у коло, метемо ћуну у сред и играмо око ње, неговорећи ништа, као оно индијанци, уједаред језан узме ћуну и удари је о камен ова се распршти ми вигнемо: Живео и сваки себи. То је било у пркос полицији и директору. Сутра дан сечуло, да је код баба Настина квартира било ларме. Истрага се повела али су се само могле наћи цице на калдрми и ништа више. У таким ћачким незлобним лудоријама радо би и синовица баба Настина учествовала. Преко пута од баба Настина квартира, живила је баба и ћерка. Оне беху јако глуве и сујеверне. Имале су добре винограде и пун таван евењака. Кућа беше ниска а таван отворен. Ми се договоримо да градемо од бабе грожђе. Тек што је сутоњ се ватати почео, једном од нас који је само неколико палаца мањи од хвата био, седне други исто тако велики на

врат, и огрне велики бео чаршав, који је допирао ниже колена ономе што носи а стајао на глави оном што горе седи, те се видиле само једне ноге и једна глава. Чаршав је дала баба Настина синовица по брату. Ношач узме у руке штицу од два хвата и ајд пред бакине прозоре. Баа, који је код ове био у квартиру, и био у договору с нама, покаже баби авет и почне се крити по соби. Баба кад опази грдону у бело обучену поплаши се и стане се молити богу, то исто и ћерка јој. Авет прође мало по авлији, на после дође до врата на тавану; онај што је горе, сасвим је могао комотно попети се на таван и узети две три евењеке па с њима седнувши другару на врат кући отићи, а баба гледи де се авет пење на таван па се моли богу: недај јој само у собу.

Евењеке су поједене оно вече у баба Настиним квартиру. Баба преко пута не би ни знала да јој што фали, но кад је ујтру пошла, да се други потужи, како јој авет кућу обилази, она види зрне-

вље грожђа на земљи те се траг дао од њене куће баба Настиној.

И пропали би, али де је несреће ту и среће има. Баба покупи све зрневље у кецељу, па ево ти је у нашу собу: „Де су ти лопови! Ми на бабу: какви лопови“, а она нама: „ви, што сте, покрали моје евењеке, ево сам вам траг уватила.“

Држи ти баба само тај траг помислисмо ми, хвала твојој глави, кад си га ти у кецељу скупила па се осечемо на њу и истерамо је напоље. Баба нас тужи, али ни полиција, ни директор не нађе ништа, но још баба буде изгрђена што беди таку добру децу, а баба Наста хтеде јој почупати и оно мало косе, што хтеде увредити част њеног квартира и назва је лудом којој се приказује, да су њени ћаци лопови, као што јој се приказала авет.

Ми бесмо до душе и једно и друго но тек из шале.

Уз таке шале пристајао је и син солгабирова из Кањиже, и још је он највише грожђа појео.

Али — сутра долазе Новосађани на сабор.

(Продужиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— У једном од пређашњих бројева јавили смо да је саборско устројство потврђено, но то се није обистинило него овако стоји за сада та ствар Министарство просвете претресало је већ устројство саборско и изменило је доста што шта у њему, и то оно место де се говори о правима краљевим, де се мора јасно описати какво је то право, даље изменило је и то да се сабор недржи тако често као што се у устројству одређује, јер се, вели, тако здраво много троши а није нужде. Ни остало устројство ни измене те још није краљ потврдио, то ће вели се тек доцније бити. Пре пролећа неће саборско устројство у живот ступити. Известилац је у тој ствар министарски саветник Карло Сас, који је био на инспитацији патријарховој, јер је г. Мандић од дужег времена, од како му је јединац умро у Новоме Саду и као што се говори неће се ни враћати натраг него ће се пензионирати, што би грдна штета била.

— Далматински сабор, донео је закон за средње државне школе, по коме се на истима има само на српском језику предавати. Цар није тај закон потврдио, ма да се Родић узимао за то и говорило се, да неће више хтети намесником бити, ако се то неучини.

— Земаљска влада у Загребу направила је предрачу за 1875. године у по коме јој претиче 40.000 фор од редовног трошка, те ће овај новац употребити да гради друмове по Хрватској и Славонији.

— Далматински посланци приповедају, да је Цар обећао намеснику Родићу да ће на пролеће први пут у Далмацију ићи.

— Молинари вратио се из Пеште, несвршивши ништа за крајину, јер министар финансије Гици није имао каде да о томе ради. Главно му је било, да се удеси што за Земунску — Сисачку жељезницу.

— Сабор угарски престао је држати седнице до после божића, а докле радиће финансијални одбор саборски. Тај одбор, дошао је већ и до трошка за хонведе. Видиће се хоће ли умалити тај трошак, но скоро са свију страна вичу, да се укину хонведи сасвим, па да се немора кубурити за новац. Вечлије су у томе и досада мудрије биле од Пештанаца, јер су преко 5 милиона годишње на хонведе мање трошили него Маџари. Појавио се у одбору финансијском и тај предлог да би требало прегледати сву земљу, јер се зна да има милиона ланаца земље, са којих се скида гомила асна а неплаћа готово никаква порција. Има у спахија хиљадама ланаца шума, које се ору а плаћају порез шумски, има толико хиљада ланаца рита, де најбоља шеница роди, а ипше се рит и плаћа неколико новчића по ланцу. Но шта ћеш, кад је обрштар у Тители заповедио био капетану у Ковилу да иде патријарху у Карловце да иште порцију, а патријарх дочека капетана: а добро дошли ви ћете бити мој гост данас, и ту га тако прочита да је овоме срамота да каже још што је дошао, него се изговора којекако пред обрштаром, па кад и овај оде да његовој Светости каже, да није другчије, да се дуже чекати несме, јер је и народна сиротиња свој порез исплатила, он добије одговор: изволите ви данас бити мој гост и владајте се као да сте у својој кући, а остало је моја брига, и врати се натраг да каже капетану: ја сам прошао као и ви. Тако је српски патријарх радио, а шта ради маџарски гроф. Но да се вратимо на финансијални одбор у Пешти. Влада је била предложила за осигурање моста на друму Вараждин — Загреб — Карловац 20.000 ф. а одбор је укинуо 10.000 ф. За осигурање моста на Драви предложено је 15.000 ф. а одобрено 10.000. Да се доврши друм из Осека у Вуковар предложено је 30.000 ф. и то је остављено нерешено. За уређење Драве допуштено је 40.000 ф. За радње на обалама кад Даља предложено је 26.864 ф. а дозвољено је полак тога јер се, вели, радња може 1876 г. довршити. За уређење

Саве било је предложено 65.914 а одобрено 33.914 ф. Као што се види, код Хрватске и Славоније уме се штедити.

— Талијанска народна скупштина одредила је да се чувеном јунаку Гарибалдију, који је са шаком људи освајао краљевине, даде годишње 100.000 динара пензије. Влада је досада сама нудила Гарибалдију да му помогне али он нехтеде од ње примити ништа. Сам краљ хтео му је много учинити по поносни јунак нехтеде ни од њега ништа да узме, ма да је дотле дотерао да је и лађицу своју продао, коју му је краљ испод руке за 80.000 ф. прекупио, што ни близу не вреди. Новце ове послао је по једном Талијану сину своме, но Талијан побегне с тим новцима у свет. Видићемо хоће ли узети, што му народ даје.

— Чешке новине проносе глас, да кнез Милан хоће да узме кћер грофа Андрашија што неверујемо.

— Најважнији је догађај ових дана промена министарства у Србији. Врло велика већина посланика, које је народ бирао није задовољна са данашњом владом, него иште, да се Турцима неверује, да се браћи својој и ван Србије помаже, да се народ спрема за земан јуначки, и т. д. иште све, што Србин искати мора, коме је већ дотужало чекати. Та већина хтела је, да се то светлоте кнезу отворено из скупштине каже. Влада је против тога била и у скупштини је само са три гласа надјачала. Три ко ни један. Кнез је увидио да влада нема у за се поуздану већину у скупштини и ова даде оставку а кнез прими, те изабра нове министре а то су: Чумић председник, после: Цирођанац, Стојан Новаковић Каљевић (б. уредник „Србије“) Богичевић Протић Љ. Ивановић. Скупштина се одложила до светог Саве.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Каква је хрђава управа у Срему) види се отуд, што из Вуковара преко листа „Народности“, позивају народ, да побележи какве покоре по срезу и општини ма чине власти, па да из сваке општине по један јали два човека иду на тужбу у Загреб. Јер је, вели се, народ тако гоњен, да устаје на зло. У једном месту убише кнеза. У Гргуревци пуцаше на бележника. У Илоку на силу протера народ кнеза и т. д.

(у Кунујевцу) гради се из земаљске благајне, у коју Срби као и католици улажу парохијални дом католичком жупнику за 8000 ф. а вр. поред робе општинске. Срби немогу ни од черпића своме пароху да кућу саграде!

(Спори судови). Читамо у „Народности“ како се од осечког суда великог споро пресуде добивају и криве се писари који отежу с преписом пресуда. Повде и свуда можеш оседити док пресуду добијеш, али неће бити сами писари криви.

(Истрага против вршачка магистрата.) У Вршцу изађе недавно безимена књижица, у којој се доказује, како магистрат хрђаво управља са општинским имањем, јер је за три године начинио по милиона дуга и т. д. Магистрат је позвао в. жупана да он истражи је ли истина то што се проноси по вароши.

(За подмирење општинска трошка у Новоме Саду) одредила је последња скупштина да се на сваку форинту државна данка 24 новчића општинска данка плаћа.

(Народне кујне) У свима већима варошима постоје тако зване народне кујне, из којих се сиротињи за буд зашто, за пет шест новчића даје добар ручак. Тако „благодјејније“, уставовљено је ово дана у Пешти и Будиму, де је сиротиња грдно притисла. Богаташи и други добри људи којима је Бог нешто више дао, прилажу да се те кујне могу одржати,

и право је и џаметно је, боље лешим, па да ти се каже хвала, него ружним, јер глад очију нема, многи ће пре отети него умрети.

(Разбојничко дело). Јесенас негде нападну разбојници на кућу српског свештеника у Суботишту. Девојчица кћи свештеникова екоми кроз прозор и отрчи општинској кући по помоћ Кнез са два војника дотрчи, по један разбојник пукне и кнеза на место убије, а другирани једног војника. Злочинцима не може да се уђе у траг.

(Нашто се шајкаш одселио у Србију). Из Госпођинаца одсели се један човек, који је имао својих 8 ланаца земље и могао лепо живити, у Шабац. Око Шапца има много салаша по којима већином бегунци лопови живе као одације. Хуље неке од тих знајући, да је продао земљу те да новаца има, дођу му на кућу испребијају га и отму му новце. Сад седи као некада Израилћани на рекама вавилонским и плаче сећајући се Госпођинца.

(У Крижевци) изабран је за посланика на хрватски сабор народњак барон Ожеговић, градоначеоник крижевачки.

Позив на предплату.

Још три броја „Гласа народа“ има да изађу у овој години. За то време ваљало би да приспе претплата за нову годину, једно што је нужно да знамо колики ћемо број штампати, а друго што од нове године нећемо никоме моћи на вересију лист шиљати, да нам посао чист буде и да не морамо мољакати за свој рођени новац, те с тога и скупљачима овим јављамо, да ћемо само оним уписницима њиховим лист шиљати за које нам готове новце пошљу.

По радосним приликама, које нам се досад јавише, судимо, да ће овај лист од нове године лепо се раширити по српском свету, те с тога остављамо му стару цену.

Да би читаоци на страни могли недељом, када су доспешни за читање, лист добијати, излазиће лист од нове године четвртком сваке недеље.

Ми идемо за тим да листу цену спустимо и да га по спуштеној цени управо у кућу претплатницима достављамо, јер много је њих, којима се недеси ситна новца у цену, да новчић писмоноши даду, те тога ради и лист напуштају. Али то зависи од уписника, што је више претплате, тим ће лист јефтинији бити.

Скупљачима остаје онај проценат, који смо у броју 44. овога листа рекли.

У Новоме Саду 1. децембра 1874.

Уредник и издавалац.